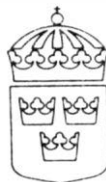

Motion till riksdagen

1988/89:Fi702

av Bengt Silfverstrand och Birthe Sörestedt (s)
Kontroll av obligationshandeln

Mot.
1988/89
Fi702-705

Köp och försäljning av aktier registreras hos VPC (värdepapperscentralen), varvid namn, adress och personnummer måste uppges. När staten däremot ger ut ett nytt premielån kan premieobligationer köpas utan att man behöver lämna några personuppgifter. Och när staten sedan efter ett antal år köper tillbaka dessa obligationer, sker också den transaktionen utan att säljaren blir registrerad. Under mellantiden förekommer dessutom en handel där man ständigt kan köpa och sälja utan att bli registrerad. Inte heller vinster på mellanliggande dragningar blir föremål för någon registrering.

Endast en obetydlig del av obligationsinnehaven och vinsterna på premierna torde tas upp i deklarationerna. Enligt riksbankens uppgifter uppgick för några år sedan premielånen till ca 65 miljarder kronor. Endast ca 5 % av detta enorma belopp deklarerades av ägarna.

Någon löpande skattekontroll av köp och försäljningar av obligationer sker inte heller. Särskilda kontrollaktioner torde i dagens läge inte vara möjliga på annat än namngivna personer. Vid utgivning av premieobligationslån har under senare år ett system med s.k. öppen lånevolym tillämpats. Detta innebär att lånets storlek bestäms efter hur många obligationer som beställs. Systemet innebär att den som vill köpa måste fylla i en förhandsanmälan med namn och personnummer, det senare frivilligt enligt riksgäldskontoret. Direktiven, när t.ex. staten gav ut det andra premielånet 1986, bröt visserligen delvis anonymiteten, men förändringen var i själva verket mycket obetydlig. Mäklarna kunde begära att köparna lämnade personuppgifter, men det finns ingenting som säger att de måste lämna ut dessa uppgifter till myndigheterna.

Handeln med premieobligationer har de senaste åren ökat mycket kraftigt. En form som tycks vara särskilt attraktiv är den s.k. terminshandeln. Denna har dragit till sig företag och personer med stora inkomster och goda lånemöjligheter, vilka sett chansen att göra snabba affärer och stora skattevinster. Terminsaffärer innebär att köparen tillsammans med säljaren, som är en bank eller en fondkommissionär, kommer överens om ett framtida pris på premieobligationerna. Om dagspriset t.ex. är 265 kronor, gör de en överenskommelse om att det om tre månader är 270 kronor.

Köparen får obligationerna först då och betalar samtidigt. Kursen har emellertid i själva verket stigit till 290 kronor. Köparen har alltså tjänat 20 kronor utan att ha behövt ligga ute med några pengar för affären och utan att behöva betala någon ränta.

Detta är ett sätt att tjäna grova, arbetsfria pengar på de lönsamma

statspapperen. Ett annat är att företag köper mycket stora poster till dagskursen på börsen, t.ex. 265 kronor och sedan omedelbart säljer dem på termin till ett pris av 270 kronor. Har företaget köpt för ett par miljoner så blir vinsterna 40 000–50 000 kronor bara på några timmar.

Dessa förhållanden på obligationsmarknaden måste betecknas som klart otillfredsställande, eftersom de innebär att en skattskyldig kan korttidspekulera i värdepapper och underlåta att redovisa vinster till beskattning utan någon egentlig risk för att skatteundandragandet skall upptäckas. Det tillhör heller inte ovanligheterna att skrupelfria ekonomiska brottslingar köper statens premieobligationer för sina svarta pengar.

Situationen på obligationsmarknaden talar entydigt för att någon form av registrerings- och kontrollsystem för handeln med premieobligationer måste införas. Såväl kapitalvinstkommittén som utredningen om säkerhetsåtgärder i skatteprocessen (USS) har lagt fram förslag till åtgärder som skulle ge utrymme för både individuell och generell kontroll. Möjligheten av samordning av de båda kommittéernas förslag bör prövas.

Finansutskottet har vid behandling av tidigare motioner i denna frågan uttalat förståelse för våra synpunkter. I betänkande FiU 1987/88:18 med anledning av motion 1987/88:Fi712 anförs dock att en registrering enligt riksskatteverket skulle kosta betydligt mer än vad man skulle erhålla i vinst genom höjda taxeringar. Utskottet förutsätter vidare att riksgäldsfullmäktige intensifierar sina ansträngningar att vidta åtgärder som begränsar de problem som är förknippade med handeln med premieobligationer.

Att åberopa kostnadsskäl som motivering för att inte vilja införa ett registreringsförfarande torde vara något av den obotfärdiges sista förhinder. När banker för inte så länge sedan på motsvarande sätt skulle åläggas att sända in uppgifter till skattemyndigheterna om behållningen på bankkonton, så hette det från bankhåll att detta var praktiskt taget omöjligt. I själva verket har det visat sig gå alldeles utmärkt att administrera ett sådant uppgiftslämnande som ju också är till stor fördel för deklareranter och skattemyndigheter.

Med dagens utvecklade datasystem torde det inte vara någon större svårighet att till rimliga kostnader upprätta ett effektivt registersystem för obligationshandeln.

VPC:s kontroll av köp och försäljning av aktier visar också att ett registreringsförfarande för värdepapper kan fungera på ett rationellt sätt.

Huruvida sedan riksgäldskontoret, som förutskickades i ovan nämnda betänkande, intensifierat sina ansträngningar för att sanera obligationsmarknaden undandrar sig vår bedömning. Vi kan emellertid konstatera att ett omfattande skatteundandragande alltfört sker genom obligationshandel och att hittills genomförda saneringsåtgärder inte givit något påtagligt resultat.

Mot bakgrund av att en omfattande spekulation fortfarande sker genom handel med obligationer anser vi det vara mycket angeläget att införa ett kontrollsystem som innebär en nödvändig sanering av denna marknad.

Hemställan

Mot. 1988/89

Fi702

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förslag till kontroll av obligationshandeln.

Stockholm den 17 januari 1989

Bengt Silfverstrand (s)

Birthe Sörestedt (s)